

ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΛΑ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ

Κατά τὸ 1838 ζοῦσε στὴν Ἀγγλία μία miss. Ἦτον τριανταδυὸ ἐτῶν καὶ συνέγραφε. Ἦτον ποιήτρια. Συγχωρεμένες οἱ misses ὅλες ποὺ ἔγραφαν καὶ ποῦ γράφουν, γι' αὐτὴν καὶ μόνη, τὴν Elizabeth Barrett. Εἶχε χάσει τὴν μητέρα της ἀπὸ μικρὴ, κι' ἀπὸ μικρὴ ἡ ξεχωριστὴ της εὐαισθησία, ἡ πολύχορδη, τῆς εἶχε βάλει τὴν πέννα στὸ χέρι. Στὴν μοναξιά τῆς ἐξοχῆς ὁποῦ μεγάλωνε, ἡ βορεινὴ φύσις, ποικίλη καὶ μυστηριώδης, πλούτιζε τὴν φαντασία της,—ἡ φύσις καὶ ἀπεριόριστος ἀναγνώσεις ποιητῶν, μὰ καὶ συγγραφέων κάθε εἵδους καὶ κάθε ἐποχῆς, συγχρόνων, ἀρχαίων, προπάντων ἀρχαίων, κλασικῶν καὶ ἀργότερα ἐβραίων — γιὰ τὸ τι διάβαζε ἡ κοπέλα αὐτὴ εἶνε κἀτι δυσκολοφάνταστο. Ἀλλωστε ὁ πατέρας της ἐγκαρδίωνε τὶς τάσεις αὐτές, κι' ὅταν, ἔνδεκα χρόνων, τοῦ διάβασε τὰ προφαντά της, ἔδειξε κάποια εὐαρέσκεια—ὅση μπορούσε νὰ δείξει στὰ παιδιὰ του ὁ ἄνθρωπος αὐτός.

Ἀπὸ σοὶ φυτευτῶν, ἀγαποῦσε τὰ παιδιὰ του σὰν ἀφέντης, καὶ σὰν νὰ εἶχε τὴν ἀταβικὴ θύμησι τῶν μαύρων τῆς Γιαμαϊκας ποὺ δούλευαν στὰ προπατορικὰ τοιφλίκια. Τὰ παιδιὰ του ἤθελε νὰ ζοῦν γι' αὐτὸν, σχέσεις μὲ ξένους νὰ μὴν ἔχουν παρὰ τῆς ἀρεσιᾶς του καὶ λίγες, κι' ὅσο γιὰ γάμο οὔτε στὰ ἀστεῖα δὲν θὰ ὑπέφερε νὰ τοῦ ἔκαμναν λόγο. Ἔτσι ἀποκλειστικὴ, ἡ στοργὴ του καταντοῦσε τυραννία, κ' ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἐξωφρενισμός. Ἄν ἴσως δὲν τοῦ ἔλειπαν μερικὰ προσόντα τοῦ χαρακτηῆρος, τὶ τὸ ὄφελος ἀφοῦ φαρμάκονε καθημερινὰ τὸ σπιτικό του καὶ τὸ τρομοκρατοῦσε; Στραβόξυλο φοβερὸ ὁ γέρο Barrett.

Ὡς τὰ 1838 ἡ Ἐλισάβετ δὲν τὸ εἶχε κουνήσει ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ τους. Στὰ 1838 πῆγαν καὶ πρωτόπιασαν σπίτι στὴν Λόντρα. Ἀπὸ τὴν χαρὰ Θεοῦ δηλαδὴ στὴν καταχνιασμένη χώρα—γιατὶ ὁ γέρος τὸ εἶχε θελήσει ἔτσι.— Τὸ φυσικὸ περιβάλλον εἶχε χειροτερέψει, τὸ ἠθικὸ νὰ χειροτερέψει ἦτον δύσκολο. Ἡ ἴδια κοινωνικὴ ἀνία πάντα, καὶ οἱ ἴδιες τυραννικὲς παραξενιὲς ἀφενὸς καί, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς κόρης, ἡ ἀπόφασις νὰ τὰ ὑποφέρει ὅλα ὑπομονετικά, σὰν δοκιμασία, μὲ μόνη της παρηγοριά καὶ ὑποστήριξι τὴν λογοτεχνικὴ δημιουργία. Ὅπως εἶχαν τὰ πράγματα τὶ παράξενο ἂν ἐπιτέλους ἔπρεπε ἄρρωστη ἡ Ἐλισάβετ. Ἀλλὰ προπάντων ἀπὸ τὰ νεῦρα—ὅπως καταλαμβάνει κανεὶς τώρα—θὰ εἶχε πάθει τὸ εὐαισθητότατο κορίτσι. Ἐπρεσε, χειροτέρειε, ὥς που, μὲ τὰ πολλὰ, ὁ πατέρας τῆς ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ ξαναπάγει σιωπητὴ στὴν ἐξοχή, καὶ μάλιστα συνοδευμένη ἀπὸ τὸν «Bro», ὅπως τὸν ἔλεγε, τὸν πολυαγαπημένο ἀδελφὸ της· τὸν μόνον ἄνθρωπο ποὺ τὴν ἀγατοῦσε μ' ἐκείνη τὴν τρυφερότητα ποὺ χρειαζόταν προπάντων ἡ Ἐλισάβετ. Κι' ἔτσι περνοῦσαν ὅπως ὅπως, κοιτάμενη πάντα, ἀλλὰ τέλος πάντων ὑποφερτά, ὅταν μία ἡμέρα ποὺ ἦτον κακοκαιρία μεγάλη, βγήκε μὲ τὸ κόττερο ὁ Bro. Ἡ Ἐλισάβετ δὲν τὸν ξαναεῖδε. Συντρίμμι σωστό, σὰν ἀπορφανωμένη, μὲ τὸ συναίσθημα πῶς ἴσως νὰ εἶχε ἡ ἴδια κάπως σταθεῖ αἰτία τοῦ δυστυχήματος, μεταγυρίζει στὴν Λόντρα χριζότερα παρὰ ποτὲ καὶ κλείεται στὴν κάμαρά της.

Καὶ κλείεται στὴν κάμαρα ὁποῦ ἦτον γραφτὸ νὰ μείνει κατάκοιτη ἔξη χρόνια. Στὸ ὅτι, ψυχικῶς τοῦλάχιστο, ἀνέλαβε σιγά-σιγά καὶ ξαναῆρε τὴν καρτερίαν, θὰ συνετέλεσε πολὺ ἡ δημιουργικὴ της φλέβα τῆς ὁποίας ἄς θαν-

μάσομε τὴν δύναμι τὴν ὁραματικὴν. Γιατὶ ἂν ἐξαιρέσεις ἐξοχικὰς ἀναμνήσεις, ἐντυπώσεις βιβλιώδεις, καθὼς καὶ τοὺς δυὸ-τρεῖς σχετικοὺς ποῦ διάλεγε καὶ ἐπέβλεπε ὁ ὑποψιάρχης γέρος, τί ἤξερε ἀπὸ τὸν κόσμον ἢ Ἑλισάβετ γὰρ νὰ ἐμπνευσθεῖ καὶ νὰ τραγουδήσῃ; Καὶ ὅμως μέσα ἀπὸ τὴν κάμαρά της τραγουδοῦσε, καὶ ἔξω ὁ κόσμος τὴν ἄκουε καὶ οἱ λίγοι, οἱ διαλεχτοὶ διαλαλοῦσαν τὸ ὄνομα τῆς φυλακισμένης ποιητρίδας.

Ἐξῆς χρόνια βάσταξε αὐτὴ ἡ ζωὴ, ἔξῃς χρόνια βάσταξε καὶ τὸ ἠθικὸ σθένος τῆς Ἑλισάβετ. Μὰ ἐπὶ τέλους θὰ ἐνέδιδε. Μέσα στὴν πληκτικὴ ἀτμοσφαῖρα οἱ ἀνθῶνες τῆς φαντασίας της θὰ ζουρίαζαν, θὰ μαραίνονταν, καὶ ποιοὺς ξαίρει ἡ πολυσύνθετη αὐτὴ ψυχὴ τί ἀνεπανόρθωτες θὰ πάθαινε μειώσεις. Ὅμως ἔξαφνα ἀστραπὴ σχίζει τὴν ἀδιαπέραστη συννεφιά. Ἡ μπόρα σκάνει καὶ λάμπει ὁ αἰθέρας.

Ἕνας νέος ἔμορφος, σωστός λεβέντης, νεώτερός της ἔξῃς χρόνια, ποιητὴς ὀλοφώτεινος καὶ στρυφνός, ἀποκαλυπτικός κι' αἰνιγματώδης, βαθὺς καὶ παιγνιδιάρης, συνεπτηγμένος κι' ἀπεραντολόγος, δαιμόνιος καὶ ξακουστός, ὁ μόνος ἄγγλος τὸν ὁποῖο οἱ γνωρίζουσι βάζουν κοντὰ στὸν Σαίξπηρο, τῆς γράφει: «Δὲν σὲ ξέρω παρὰ ἀπὸ τοὺς στίχους σου, στέρξε νὰ σὲ γνωρίσω, νὰ σὲ πλησιάσω, τοῦλάχιστο νὰ σὲ δῶ. Μεγάλῃ σὲ κάνουν τὸ τάλαντο καὶ ἡ θλίψις. Σε ἀγαπῶ».

Καὶ ἐπιμένει καὶ παρακαλεῖ μὲ τόση θέλησι, μὲ τέτοια λαύρα ποῦ ἐπιτέλους ἀνοίγεται ἡ θύρα τοῦ ἀσκηταρίου καὶ ὁ Browning μπαίνει μέσα. Τὴν βραδυνὰ τῆς ἡμέρας ὁποῦ τὴν πρωτογνώρισε τῆς ἔγραψε νὰ τῆς πεῖ πῶς ἦταν γιὰ πάντα δικὸς της καὶ πῶς τὴν ἠθελε νὰ τὴν πάρει. Τὸ πρῶτο ποῦ ἔκαμε ἡ Ἑλισάβετ ἦτον νὰ σχίσει τὸ γράμμα του αὐτὸ καὶ νὰ τοῦ πεῖ, νὰ τὸν παρακαλέσει, νὰ μὴν ξαναβλέπονταν πιά ἂν δὲν ἠθελε νὰ μείνει ἀπλὸς φίλος. Γιατὶ ἓνας τέτοιος γάμος θὰ ἦταν παρατράγουδος, γελοῖος. Ἔτσι ἔλεγε ἡ Ἑλισάβετ ἀλλὰ πῶς νὰ πείσει τὸν Browning ποῦ δὲν πίστευε τὸ τί ἔλεγε—γιατὶ ἀγαποῦσε κι' ἡ ἴδια τρελλὰ; Κι' ἄρχισε τότε καθημερινὴ γραμματαλλαγὴ, καὶ κάποτε δυὸ φορὲς τὴν ἡμέρα, ὥς που πείθεται ἡ Ἑλισάβετ νὰ πᾶν, ὁ καθένας ἀπὸ τὸ μέρος του στὴν Ἰταλία ὁποῦ θὰ βλέπονταν εὐκολώτερα καὶ θὰ ἔπαιρναν τὶς τελειωτικὰς ἀποφάσεις.

Μὰ ὁ πατέρας ποῦ θὰ ἔπρεπε νὰ δώσει τὴν ἄδεια—τοῦ ταξιδιοῦ, ἐννοεῖται, γιατί γιὰ γάμο οὔτε φανταζόταν ἡ Ἑλισάβετ πῶς θὰ μπορούσε νὰ τοῦ μιλήσῃ—φυσικὰ δὲν τὴν ἔδινε. Εὗρισκε τὴν ἀπαίτησι τῆς κόρης του ἀλόκοτη—αὐθάδῃ σχεδόν. Τότε οἱ δύο ἐρασταὶ ἀπεφάσισαν ν' ἀνταλλάξουν δαχτυλίδι κρυφά. Ἐξῆς μῆνες ἔμειναν ἀρραβωνιασμένοι, ὥς που κατάλαβαν πιά πῶς ἡ περισσότερη χωρισιά θὰ τοὺς ἦταν δοκιμασία ἀνυπόφορη. Μία ἡμέρα, τὸ ταχὺ, ἔφυγε ἀπὸ τὸ πατρικὸ ἡ Ἑλισάβετ—ἡ κατὰκοιτη, ἡ παθιασμένη, καὶ τὴν ὁποία εἶχε ἀναστήσει ὁ ἔρως. Ἐφυγε καὶ πῆγε, ἀκουμπισμένη μόνον στὸ μπράτσο μιᾶς καμαριέρας πιστῆς, ὥς τὴν θύρα τὸν ἐκκλησίας. Ἐκεῖ, ἓνα χρόνον ἀφότου τὸν εἶχε πρωτογνωρίσει, ἀντάμωσε τὸν Browning. Τὴν περίμενε. Δόθηκαν τὸ χέρι καὶ μπῆκαν μέσα νὰ τοὺς εὐλογήσῃ ὁ Θεός. Ἡ Ἑλισάβετ ἦταν σαράντα χρονῶν.

Δυὸ χρόνια ἀργότερα, πρὸ 1849, καθὼς βρίσκονταν στὰ Bagna di Lucca, περίμενε ἓνα βράδυ στὸ παρὰθύρο ὁ Browning νὰ στρωθεῖ τὸ τραπέζι ὅταν νοιώθῃ κόποιον καὶ τοῦ βάξῃ στὴν τζέπη ἓνα δέμα χαρτιά. Δὲν εἶχε προφθάσει νὰ γυρίσει κι' ἐκείνη φεύγοντας τοῦ φώναξε—ἂν δὲν σοῦ ἀρέσουν σχίσε τα. Ἦταν σαραντατέσσερα σονέττα ὁποῦ τραγουδοῦσε τὸν ἔρωτά της. Ὅχι μόνον δὲν

τὰ ἔσκισε ὁ Browning ἀλλὰ καὶ δὲν θέλησε νὰ τὰ στερήσει στὴν ἀνθρωπότητα. Δυὸ χρόνια ὕστερα δημοσιεύθηκαν ὥσάν νὰ ἦταν, ἀπὸ αἰσθημα αἰδημοσύνης φυσικό, σονέττα τῆς Καταρίνας, τῆς ἀγαπητικιάς τοῦ Καμόενς. Ὡς ἐκ τούτου καὶ ὁ τίτλος τους: Σονέττα ἀπὸ τὰ πορτογαλικά.

Τέτοια στάθηκε ἡ γένεσις αὐτοῦ τοῦ ἔργου τοῦ μοναδικοῦ στὴν ἐρωτικὴ λογοτεχνία. Μοναδικοῦ προπάντων ὡς ἐκ τῆς περιωπῆς τῶν προσώπων καὶ ὡς ἐκ τῶν ὁρῶν τῆς πραγματοποιήσεώς του. Στοιχασθῆτε τὴν ὑπέροχην κόρη ποῦ πῆγαινε νὰ γίνει γεροντοκόριτσο, μὲ τὴν συναίσθησι πῶς θὰ χανόταν πιά κάθε ἐλπίδα, τὸν κόσμον ποῦ εἶχε ὁραματισθῇ τόσο βαθειά, νὰ τὸν γνωρίζε καὶ στὴν πραγματικότητά του. Ἀκόμη καὶ ἡ ἐσωτερικὴ τῆς φλόγα κινδύνευε νὰ σβύσει. Μόνη τῆς θὰ τὸ ὁμολογήσει σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ σαρακτικώτερα σονέττα, πῶς τὴν ἔνοιωθε τὴν φλόγα αὐτῇ, ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα νὰ χαμηλώνει, ὡς πον ἦλθε καὶ τὴ ζωογόνῃσε τὸ ἀναπάντεχο, τὸ θεῖον φύσημα, τὸ φύσημα τὸ ἀπὸ τὴν πραγματικότητά, ποῦ τῆς ἔδωσε, πρωτοφανῇ γιὰ τὴν Ἑλισάβετ, ὁρμή. Οἱ παλμοὶ τῆς ζωῆς τῆς πῆραν νέο ρυθμό. Γιατί ἂν δὲν τῆς εἶχε ἀποχερίσει τὰ δῶρα τῆς, μὰ τὴν εἶχε ἀπαλλάξει κι' ἀπὸ τὶς βεβηλώσεις τῆς ἡ ζωῆ. Ἡ ἄχραντὴ τῆς ψυχὴ συναισθάνθη μὲ παρθενικὴ δροσερότητα τὴν συγκίνησι τὴν γλυκύτατη, ποῦ τὴν κρυφοπερίμενε καὶ ποῦ ἴσως δὲν ἔλπιζε πιά. Κι' ἓνα τέτοιο εὐτύχημα ποῦ κταντοῦσε σχεδὸν θαῦμα θὰ ἔπρεπε νὰ τὸ ἀπορρίψει καὶ νὰ τὸ στερηθεῖ; Ἡ ἄκαρδη λογικὴ τῆς τὸ συμβούλευε. Μὴ δελεάζεσαι, τῆς ἔλεγε. ἀπὸ τὴν πλάνα λαχτάρα. Διαφέρετε, πάρα πολὺ. Καὶ ὅλο τονίζει ἡ Ἑλισάβετ τὴν διαφορὰ αὐτῇ. Τὴν στιγμὴν ποῦ θὰ ἔφηνγε πρὸς τὴν ζωῇ, στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ σφριγηλοῦ καὶ δαιμονίου νέου, τοῦ καλομαθμένου ἀπὸ τὴν ζωῇ, τότε ἴσια-ἴσια αἰσθάνεται πικρότερα παρὰ ποτὲ τὸ δόλιο τῆς τὸ παρελθόν, τὴν ἀπειρία τῆς—καὶ τὰ περασμένα τὰ νεῖατά. Αὐτὴ πρὸ πάντων τὴν διαφορὰ—τῆς ἡλικίας—ἐκφράζει, ὅσο ἡ ἔαυτοπρέπεια καὶ ἡ αἰδὼς τῆς τὸ ἐπιτρέπουν, ὅταν μιλεῖ γιὰ διαφορὰ καὶ γεμίζει ἐνδοιασμούς. Τὶ μέλλον, ὕστερα ἀπὸ τὶς πρώτες λαύρες, θὰ τὴν περίμενε, τὶ μέλλον καὶ μὲ τὶ θανατερὲς ἀπογοητεύσεις! Ἐνῶ στοχάζεται πῶς κάλλιον θὰ ἦταν, ὑπερευτυχισμένη ποῦ τῆς δόθηκε νὰ ἐμπνεύσει τέτοιο πάθος, νὰ σταματοῦσαν τὰ πράγματα ἐκεῖ, καὶ ν' ἀποσυρῶταν ἐκεῖνη, κρύβοντας στὴν καρδιά τῆς, ἀμόλυντη, τὴν γλυκεῖα ἐνθύμησι, δὲν ἀργεῖ ὁ Ἐρως, ἰσχυρότερος καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον, νὰ τῆς ἐμπνεύσει τὶς θελκτικώτερες εἰκόνες καὶ τὰ λεπτεπιλεπτότερα ἐπιχειρήματα γιὰ νὰ τὴν καθυσγάσει.—Μὴ μὲ ἀγαπᾷς γιὰ τὰ θέληγητά μου, ἂν ἔχω, οὔτε γιὰ τὶς θλίψεις μου. Αὐτὰ ὅλα περνοῦν. Ἀγάπα με γιὰ ν' ἀγαπᾷς, καὶ μὴ τέτοια ἀγάπη χρόνια δὲν φοβᾶται. Μὰ τέτοια ἀγάπη ἀπὸ ἓναν Browning μποροῦσε νὰ τὴν ζητήσῃ, καὶ νὰ ποῦ, ἐκεῖ ποῦ μὴ φοβᾶται καὶ μὴ ἐλπίζει, βρῖσκει ἀραχνουφάντες ἐκφράσεις νὰ μισοδείξῃ, ἡ σαραντάρα, κάποια κοζετταρία παρθενικῇ. Κι' ἔτσι μισόκοπη καὶ νεανικῇ, περιπαθῆς καὶ αἰδήμων, λεπτὴ καὶ σφοδρά, ἔτοιμη γιὰ ἀπάρνησι καὶ διψασμένη πραγματοποιήσεις, δίνει ἀφορμὴν στὸ λαμπρὸ τῆς τὸ τάλαντον ν' ἀποδώσῃ τὶς σπανιώτερες ἀντιθέσεις, ἐκεῖνες ποῦ προσδίδουν στὰ 44 σονέττα τῆς ἓνα θέληγητρο ξεχωριστό.

Ὡστε μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς ὁ Browning ἂν ἔφθασε τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ἔφθασε καὶ στὴν καταλλήλοτερην, στὴν στιγμὴν τὴν μοναδική. Νωρίτερα, ἡ Ἑλισάβετ, νεώτερη, θὰ ἦτον μὴ ἐρωμένη σάν πολλὲς ἄλλες, καὶ τὰ σονέττα τῆς θὰ ἔχαναν ἐκεῖνο τὸ ἀλλοιώτικο τους γούστο. Ἀργότερα, ἴσως ἡ Ἑλισάβετ δὲν θὰ τολμοῦσε πιά νὰ ἐμπιστευθεῖ τῆς καρδιάς τῆς καὶ

ἡ ζωὴ τῆς θὰ γινώταν δυστυχέστερη παρὰ πρὶν.

Καὶ θὰ ρωτῆστε πῶς πῆγε λοιπὸν τὸ πρᾶγμα καὶ πῶς τελείωσε ; Ὅπως καὶ ἄρχισε: σάν θαῦμα. Ἡ Ἑλισάβετ ἔσβυσε 56 ἐτῶν, στὰ 61, στὴν Ἰταλία. Ὅταν πολὺ ἀργότερα στὰ 1880 ἦλθε καὶ ἡ ὥρα τοῦ Browning, ὁ ποιητὴς δὲν εἶχε ἀκόμα παρηγορηθεῖ.

Τέτοιες φύσεις πολυσύνθετες, ἀνεξάντλητες, ποῦ βρίσκονται σὲ αἰώνιο γίνεσθαι, ἀνακαλύπτουν ὁ ἓνας στὸν ἄλλον, κάθε ἡμέρα, καὶ νέες ἀφορμὲς νὰ ἐξάψουν τὸ αἶσθημά τους. Τέτοιες φύσεις γνωρίζουν τὴν ἡδονὴ τῆς εὐσταθείας καὶ δὲν ξεύρουν τί θὰ πεῖ κορεσμός, στίς ὁποῖες, ὅπως λέγει ὁ Νίτσε, καταντᾷ καὶ ἡ ψυχὴ περιβάλλει τὸ σῶμα καὶ ὄχι πιά τὸ σῶμα τὴν ψυχὴ.

Ἐν τούτοις ἴσως ἡ ἐξηγησις αὐτὴ νὰ μὴ φθάνει, καὶ νὰ χρειάζεται νὰ ληφθεῖ ὑπ' ὄψει καὶ ἓνας παράγων γενικώτερος, βαθύτερος—φυλετικός. Στούς Ἀγγλους δὲν εἶνε σπάνιοι οἱ ἔρωτες ὁποῦ νέοι ζηλευτοὶ ἀγαποῦν καὶ εὐτυχίζουν γεροντότερές τους. Ὁ Beaconsfield, ὁ ἄντρας τῆς Eliott εἶνε ποραδεῖγματα. Ὅχι πειστικά, θὰ μοῦ πεῖτε γιατί καὶ ἐδῶ πάλι πρόκειται γιὰ ὑπέροχες ψυχές. Σωστὸ, ἀλλὰ καὶ τυπικώτατα παραδεῖγματα δὲν λείπουν. Ποιὸς δὲν εἶδε σὲ πόλεις τῆς μεσογείου ὁποῦ ὑπάρχουν ἀγγλικὲς φρουρὲς κανένα λεβέντη δεκανέα, ν' αστράφτει ἀπὸ νειᾶτα, ρώμη καὶ ἔμορφιά, καὶ νὰ σέρνει ἀλαμπρασέτα καὶ ὑπερήφανα ὡς νομιμότατος σύζυγος κανένα ὑπερμεσόκοπο ξεθέωμα—μεσημβρινῆς συχνὰ προελεύσεως, ἐπιτυχημένο σὲ καμμιά Μάλτα ἢ ποιὸς ξέρει σὲ τί Γκιμπλαρτάρ ; Τέτοια θεάματα ξαφνίζουν σάν μυστήριον ἀνεξήγητο. Ὅμως ὑπομονή. Σάν προκόψει ἀρκετὰ ἡ συγκριτικὴ ψυχολογία τῶν φυλῶν θὰ καταπιασθεῖ καὶ αὐτὸ τὸ ζήτημα καὶ ἴσως θὰ τὸ λύσει. Ἄς περιμένουμε.

Ἀπὸ τὰ 44 σονέττα παραθέτομε ἐδῶ τὴν μετάφρασι τῶν ἑξῆ πρώτων. Ὅπως θὰ δεῖ ὁ ἀναγνώστης ἡ διατήρησις δὲν ἐπιζητήθηκε τῆς ρίμας, γιατί ρίμα σὲ μετάφρασι φόρμας τόσο σφιχτοδεμένης καὶ αὐστηρῆς ὅσο τὸ σονέττο, θὰ σήμαινε—γιὰ τὸν ὑποσημειωμένο μεταφραστὴ τοῦλάχιστο—ἐπανειλημμένη προδοσία στὴν ἀπόδοσι. Ἐκεῖνο ποῦ διατηρήθηκε εἶνε οἱ 14 στίχοι καὶ τὸ δεκα(ενδεκα)σύλλαβο τοῦ κάθε στίχου. Οἱ πόδες ἱάμβοι.

— Τὶ ἰδέα. Σὲ ἰάμβους χοροῖδεψε ὁ Ἀρχίλοχος.

— . . . Καὶ κλάφθηκε ἡ Ἀντιγόνη.